

LA FIGURA HISTÒRICA DE JESÚS

En els anys que marquen el començament del tercer mil·lenni sembla que s'hagués despertat al món un interès especial per Jesús de Natzaret. En realitat, els llibres escrits en els darrers anys sobre la seva figura i la seva persona, encara que no tots positius, posen en relleu l'actualitat i la transcendència del Fill de Déu fet home, i l'atractiu de la seva vida.

En efecte, en la seva comunió amb el Pare, Jesús es fa present avui davant nostre. I què porta Jesús, què dóna al món? La resposta és senzilla: Déu¹.

Encén la teva fe. —Crist no és una figura que ha passat. No és un record que es perd en la història. Viu! Iesus Christus heri et hodie: ipse et in saecula! —diu Sant Pau—. Jesucrist ahir i avui i sempre!²

La predicació de l'Església primitiva presenta sempre Jesucrist com a Fill de Déu i únic Salvador. La proclamació del Misteri Pasqual portava un paradoxal anunci d'humiliació i d'exaltació, de vergonya i de triomf: *però nosaltres prediquem un Messies crucificat, que és un escàndol per als jueus i, per als grecs, un absurd³*.

No va ser fàcil per als primers cristians superar l'escàndol de la creu, la realitat de la crucifixió i mort del mateix Fill de Déu. D'aquí l'intent dels docetistas i dels gnòstics de negar que Jesús tingués un cos real i passible, o el de Nestori, dos segles més tard, d'afirmar l'existència en Jesucrist de dues persones, una humana i una altra divina.

A cap estudiós seriós escapa, però, el fet històric de Jesús de Natzaret. Encara que no hi ha una gran quantitat de dades extra-bíbliques sobre la seva persona i la missió, són suficients per afirmar-ne, sense cap dubte, el seu pas per la terra. És acceptat substancialment, per exemple, el testimoni de Flavi Josep. En un dels seus llibres, aquest historiador jueu del segle primer es refereix a Jesús com a «home savi (...); Ell va realitzar obres extraordinàries, sent un mestre d'homes que acullen la veritat»⁴. Més endavant escriuen sobre Jesús, durant l'imperi de Trajà, Plini el Jove i Tàcit; i després ho farà Suetoni, secretari d'Adrià.

Al costat d'aquestes referències, els evangelis constitueixen «el testimoni principal de la vida i doctrina de la Paraula feta carn, el nostre Salvador»⁵; són les fonts que proporcionen una visió detallada de la seva personalitat.

La Tradició de l'Església, sota la inspiració de l'Esperit Sant, ha reconegut en aquests escrits la plasmació autèntica i segura de la figura històrica del Senyor, una figura històrica que té un caràcter diví.

¹ Cf. Joseph Ratzinger - Benet XVI, *Jesús de Nazaret*, cap. 1 i 2.

² *Camí*, n. 584.

³ 1 Co 1, 23s.

⁴ Cf. Flavi Josep, *Antiquitates Judaicae* 18, 3, 3.

⁵ Conc. Vaticà II, Const. dogm. *Dei Verbum*, n. 18.

El valor dels evangelis com a fonts primàries per conèixer Jesús no va ser posat en dubte pels cristians fins al segle XVIII. En aquest moment, van sorgir alguns autors que van pretendre analitzar-los amb criteris historiogràfics i positivistes, eliminant les narracions que consideraven inacceptables per a l'home modern, és a dir, els miracles i les profecies, només explicables pel caràcter extraordinari de la intervenció divina en la història. Es tractava del primer intent d'estudiar els evangelis només com llibres d'història, sense considerar-ne el contingut sobrenatural, un projecte que abordava els textos exclouent la fe en la divinitat de Crist.

D'aleshores ençà, han abundat les "vides de Jesús" en què Crist apareix com un de tants candidats a messies, un fracassat condemnat a mort per l'autoritat romana que, això sí, posseïa una indubtable autoritat moral.

D'aquesta manera, sovint, aquestes preteses biografies històriques retraten més el caràcter de qui les escrivia que el de Jesucrist.

Posteriorment, l'avanç dels estudis exegètics ha portat a una forta reacció contra aquest plantejament: s'ha passat a considerar els evangelis com textos escrits amb fe sincera, encara que desinteressats de les coordenades de la història, però no s'ha superat l'escepticisme sobre la divinitat de la figura històrica de Crist. Als últims decennis, els nous criteris metodològics han permès una lectura teològica de la Bíblia més d'acord amb la fe⁶.

La veritat proclamada per l'Església sobre el Fill de Déu, que després de vint segles continua sent una pedra d'escàndol per a la raó, és la d'una Persona davant la qual cada un ha comprometre la seva vida a través d'un acte de fe; però no una fe purament fiducial o crèdula, sinó una fe que es recolza en que Déu mateix ha parlat i actuat en la història, una fe que creu en la vida i obres reals del Fill de Déu fet home, i que troba en ell la raó de la seva esperança.

La importància de la realitat històrica del missatge evangèlic es va fer patent des dels primers instants del cristianisme, com indica sant Pau, *i si Crist no ha ressuscitat, la nostra predicació és buida, i buida és també la vostra fe*⁷.

ELS MIRACLES I L'AUTORITAT DE JESÚS

Els evangelis relaten que Jesús feia miracles. En l'Antic Testament ja es narraven prodigis realitzats per profetes com Elies i Eliseu, per no parlar dels protagonitzats per Moisès o Josuè. També en la literatura antiga, tant jueva com hel·lenística, s'expliquen portents d'alguns personatges.

Aquells que cerquen negar la veracitat dels miracles de Crist -i, en general, de tots els que apareixen en l'Escriptura-, solen recolzar-se en aquests últims per afirmar que els relats de fets miraculosos impliquen un gènere literari de ficció, potser adreçat a exaltar un personatge històric.

Però les similituds deixen aviat pas a divergències profundes, que constitueixen signes de la credibilitat i d'autenticitat dels evangelis. En primer lloc, els miracles de Jesús sorprenen per la

⁶ Cf. Joseph Ratzinger - Benet XVI, *Jesús de Natzaret (I)*, Introducció.

⁷ 1 Co 15, 14.

seva versemblança. Els evangelis parlen, sí, de portents, però no hi ha res d'exagerat en com els descriuen.

Un cec recobra la vista, un coix comença a caminar... S'aprecia, en la senzillesa del relat, que s'és molt lluny de pretendre exaltar una figura; són relats aliens a tota aparatositat, i en els quals es reflecteix la vida quotidiana dels protagonistes.

També crida l'atenció l'autoritat que Jesús exerceix quan els realitza. Els prodigis narrats en la literatura rabínica s'obtenen després de llargues oracions. Ell, en canvi, els fa amb el seu propi poder, amb una paraula o un gest, i l'efecte se segueix gairebé sempre de manera immediata.

Una altra característica única és la discreció de Jesús: poques vegades pren la iniciativa, es mostra reticent, mana que no es divulgui... Fins i tot en ocasions diu el text sagrat que no va poder fer miracles⁸, perquè no va trobar en els interessats les disposicions espirituals adequades.

Finalment, és important notar com els miracles de Crist tenen sempre un sentit que transcendeix el mer efecte físic. El Senyor no cedeix al gust dels homes per allò que és meravellós, o a la curiositat: cerca la conversió de l'ànima, vol testimoniar la seva missió. Jesús fa veure que no són simples prodigis; per realitzar-los, exigeix la fe en la seva Persona, en la missió que el Pare li ha confiat. Parteixen de la fe i porten a la fe.

De tot això es conclou que els evangelistes es van proposar posar a l'abast de tothom fets històrics, perquè poguessin ser transcendits per la fe; testimonien que «tot en la vida de Jesús és signe del seu misteri. A través dels seus gestos, els seus miracles i les seves paraules, s'ha revelat que "en Ell resideix la plenitud de la Divinitat corporalment"»⁹.

D'aquí la centralitat, en la vida del cristià, del consell de sant Josepmaria: *Assaboriu aquelles escenes commovedores en les quals el Mestre actua amb gestos divins i humans, o bé relata amb trets humans i divins la història sublim del perdó, la del seu Amor ininterromput pels seus fills. Aquests transsumptes del Cel també es renoven ara, en la perenne actualitat de l'Evangelí: es palpa, es nota, podem afirmar que es toca amb les mans la protecció divina*¹⁰.

L'autoritat de Jesús, però, no es manifesta només en la manera de fer miracles. Apareix encara més límpidament en la manera de disposar de la Llei i de la Tradició: les interpreta, aprofundeix i corregeix. Aquest és un altre tret diferenciador, que no es troba en cap altre testimoni de l'època. L'originalitat d'aquesta actitud, patent en els ensenyaments recollits en els evangelis, només s'explica pel caràcter únic del Mestre, per la seva forta personalitat i doctrina.

Aquest poder sobre la Llei es percep quan s'examina com Ell la compleix fidelment. D'una banda, en aquest compliment Crist mostra unes exigències que van fins al fons del cor, més enllà de qualsevol indicatiu de formalisme.

És cert que Jesús manté la Llei, però la interpreta segons un esperit nou que, al mateix temps que la compleix, la supera; porta un vi nou que rebutja avinences amb els bots vells.

⁸ Cf. Mt 13, 18; Mc 6, 50.

⁹ Catecisme de l'Església Catòlica, n. 515.

¹⁰ Amics de Déu, n. 216.

D'altra banda, això ho fa com un legislador que parla en nom propi, superant Moisès. El que Déu havia dit a través de Moisès, ho perfecciona el seu Fill Unigènit.

Jesús inaugura una nova era, la del Regne anunciat des de feia molt de temps pels profetes: destrueix el Regne de Satanàs llançant els esperits amb el dit de Déu¹¹. La messianitat de Jesús no pot ser una invenció dels seus deixebles ideada després de la Pasqua: la tradició evangèlica conté tants records sòlids i harmònics de la seva vida pública que no és possible rebutjar dient senzillament que es tracta d'una creació pòstuma, fruit d'una presumpta ideologització apologètica. Els ensenyaments de Crist són inseparables de l'autoritat amb què els proclama.

LA DIVINITAT DE JESÚS EN ELS EVANGELIS

De manera anàloga a com es nega la historicitat dels miracles, de vegades s'afirma que el títol de «fill de Déu» només designa, en els evangelis, una proximitat especial de Jesús amb Déu. Generalment, s'argumenta assenyalant que aquest títol té diversos usos en els textos de l'època: s'aplica a personatges que es distingeixen per ser justos, el poble d'Israel, als àngels, a la reialesa o a persones amb alguna facultat especial. Però quan considerem els relats evangèlics, de nou apareixen diferències només explicables si es reconeix la naturalesa divina de Crist, proclamada a la llum del misteri pasqual.

Així, en l'evangeli segons sant Marc es testimonia que la personalitat de Jesús és sobrehumana. Certament, de vegades, Jesús és proclamat fill de Déu pels qui potser només ho fan segons el sentit normal de l'època, sense conèixer a fons les seves implicacions.

Però també la veu del mateix Pare en el Baptisme i en la Transfiguració testimonia que Jesús és Fill de Déu, i a la llum d'aquesta declaració hom aprecia en molts passatges el caràcter real i únic de la filiació divina de Crist. Per exemple, Jesús mateix es presenta com el "fill estimat" en la paràbola dels vinyaters homicides, radicalment diferent de tots els enviats anteriors; també manifesta una relació personal única de filiació i confiança amb el Pare en dir –i aquest és l'únic evangeli que ho recull– *Abba*¹², Pare.

En aquest context, és d'interès assenyalar com la fe de l'evangelista en la divinitat de Jesús queda emmarcada pel versicle programàtic: evangeli de Jesucrist, *Fill de Déu*¹³, i la confessió del centurió, al final del text: *és veritat: aquest home era Fill de Déu*¹⁴.

A sant Mateu, la filiació divina de Jesús es presenta amb més profusió que a sant Marc. El títol ve pronunciat per endimoniats, pel centurió, pels qui passen sota la Creu al Calvari, pels preveres, per Pere i els deixebles, especialment després d'un miracle. Encara més clarament que a sant Marc es veu que no tots els qui li diuen fill de Déu el reconeixen com a tal, i no obstant això aquesta actitud serveix a l'evangelista com a contrapunt d'aquells que sí ho fan.

---

¹¹ Cf. Lc 11, 20.

¹² Mc 14, 36.

¹³ Mc 1, 1.

¹⁴ Mc 15, 39.

Per la seva banda, el tercer evangeli ressalta la relació entre Jesús i el Pare, emmarcant-la en un ambient de pregària, d'intimitat i confiança, de lliurament i submissió, que desemboca en les últimes paraules pronunciades a la Creu: *Pare, a les teves mans encomano el meu esperit*¹⁵.

Ahora, és fàcil copsar com la seva vida i la seva missió són contínuament guiades per l'Esperit Sant, ja des de l'Anunciació on es proclama la seva filiació divina. Al costat d'aquests trets particularment destacats a sant Lluç, tornem a trobar altres testimonis comuns amb els altres evangelistes: també els dimonis diuen "Fill de Déu" a Jesús en les temptacions i en les guaricions dels endimoniats a Cafarnaüm i a Gerasa.

En sant Joan es presenta la filiació divina de Crist en el seu sentit més profund i transcendent: Ell és el Verb, que és al si de Déu i es fa carn, és preexistent, ja que és anterior a Abraham; ha estat enviat pel Pare, ha baixat del cel... Són característiques que destaquen la realitat divina de Jesús.

La confessió de la divinitat per part de Tomàs pot considerar-se la culminació de l'evangeli, que ha estat escrit perquè *cregueu que Jesús és el Messies, el Fill de Déu, i, creient, tingueu vida en el seu nom*¹⁶.

A sant Joan és patent, potser més que en cap altre evangelista, com l'afirmació de la divinitat real de Jesús pertany al mateix nucli de la predicació apostòlica. Una afirmació, d'altra banda, que endinsa les arrels en la consciència que Crist tenia d'ella durant el seu pas per la terra.

En aquest sentit, és d'especial interès recordar -i és un element comú a tots els evangelistes- com Jesús diferencia la seva relació amb el Pare de la que tenen els altres homes: *el qui em glorifica és el meu Pare, aquell que anomenen "el nostre Déu"*¹⁷; *pujo al meu Pare, que és el vostre Pare, al meu Déu, que és el vostre Déu*¹⁸; l'expressió «Pare nostre» en llavis de Jesús només apareix en una ocasió, en ensenyar als deixebles la manera com pregar. Crist mai no posa en el mateix nivell la seva especial filiació amb la dels deixebles: una mostra de la consciència que Ell mateix tenia de la seva divinitat.

La predicació de la primitiva comunitat cristiana presenta les formes d'anunci, de catequesi, d'exhortació o d'argumentació a favor de la fe, que vénen recollides en la narració evangèlica. Això influeix més en les seves característiques literàries que en el contingut d'allò que va passar.

És útil descobrir que les necessitats de la predicació han portat a seleccionar alguns passatges entre molts altres¹⁹, i que van moure els evangelistes a presentar la vida de Crist en una manera més teològica que biogràfica, més sistemàtica que cronològica. No hi ha motiu, però, per pensar que aquest interès i aquestes necessitats hagin dut a falsificar els records, a crear-los o inventar-los.

---

¹⁵ Lc 23, 46.

¹⁶ Jn 20, 31.

¹⁷ Jo 8, 54.

¹⁸ Jn 20, 17.

¹⁹ Cf Jn 21, 25.

Més encara, les expressions i successos desconcertants són una prova més de la credibilitat dels evangelis -per què el baptisme, si Crist no tenia pecat?, per què afirmar l'aparent ignorància de Jesús respecte a la Parusia, o que no va poder fer miracles, o que estava cansat?-, com ho són també la forma semítica de les paraules, o l'ús d'expressions arcaiques o no assumides per la teologia posterior com «fill de l'Home».

Els evangelis són plens d'episodis plens de candor i naturalitat, cada un dels quals és una mostra de veracitat, i del desig d'explicar la vida de Jesús en el si de la tradició de l'Església. Qui escolta i rep aquesta Paraula pot arribar a ser deixeble²⁰.

En el missatge cristià s'entrellacen fe i història, teologia i raó, i els testimonis apostòlics manifesten la preocupació de donar suport a la seva fe i al seu missatge sobre els fets, explicats amb sinceritat.

En aquestes pàgines, Crist mateix es dona a conèixer als homes de tots els temps, en la realitat de la seva història, de l'anunci. Llegint-les, no accedim a un ideal moral; meditar l'evangeli no és reflexionar sobre una doctrina. És *meditar la història de Crist, des del seu naixement en una menjadora, fins la seva mort i la seva resurrecció²¹, quan s'estima una persona, se'n desitja saber fins els més mínims detalls, de la seva existència, del seu caràcter, per tal de poder-s'hi identificar²²*.

B. Estrada

---

²⁰ Cf. Joseph Ratzinger - Benet XVI, *Jesús de Natzaret* (I), cap. 4.

²¹ *És Crist que passa*, n. 107.

²² *És Crist que passa*, n. 107.